

dr. Ecsedi Gabriella

Szülés, császármetszés, VBAC

**Elméleti és gyakorlati tudnivalók
hüvelyi szülésre és császármetszésre
készülő nőknek**

Kukkapukka Könyvek, 2023

Szakmailag lektorálta: Dr. Bödecs Péter szülész-nőgyógyász főorvos,
a Magyar Pre- és Perinatális Pszichológiai és Orvostudományi Társaság volt elnöke

Borítóterv, tördelés és nyomdai előkészítés: Éri István
Illusztrációk: P. Szathmáry István

Kukkapukka Kreatív Műhely és Kereskedőház Betéti Társaság, Budapest, 2023
Felelős kiadó: Bérczessy Gergely

ISBN 978-615-01-7330-6

A nyomtatás és a kötés a debreceni nyomdászat négy és fél évszázados hagyományait őrző
ALFÖLDI NYOMDA Zrt. munkája.
Felelős vezető: György Géza vezérigazgató

Minden jog fenntartva. A könyv részletei a forrás megjelölésével szabadon felhasználhatók.

TARTALOM

ELŐSZÓ A MÁSODIK KIADÁSHOZ	19
ELŐSZÓ	23
I. RÉSZ	
HÜVELYI SZÜLÉS	29
1. A vajúdás kezdetének közeledtére utaló jelek	32
2. A szülés szakaszai	33
2.1. A vajúdás	34
2.1.1. Korai vajúdás (látenciaszak)	
2.1.2. Aktív vajúdás	
2.1.3. Átmeneti szakasz	
2.2. A kitolási szak	37
2.2.1. „Pihenj és légy hálás!” szakasz	
2.2.2. Kitolási szak	
2.3. A lepényi szak	40
2.4. A lepény utáni szak	41
<i>A köldökzsinór ellátása</i>	
3. Mi történik a kórházban a gyermek megszületése után?	44
3.1. A méh és a hüvely vizsgálata, a sérülések ellátása	44
3.2. Az anya megfigyelése	44
3.3. Aranyóra	44
3.3.1. A bőrkontaktus	
3.3.2. Ismerkedés	
3.3.3. Korai kötődés	
3.3.4. Aranyóra koraszülött, illetve beteg gyermek esetén	
3.4. Az újszülött szülést követő ellátása	50
3.5. A gyermekágyas osztály	50
4. „Barátság”	52
5. A szülés „normális” hossza	55
5.1. A szülés „normális” hossza a természet szerint	56
5.2. A szülés „normális” hossza a kórházban szülő nőre nehezedő általános elvárás szerint	56
6. Szülés és fájdalom	60
6.1. Miért fáj a szülés?	60
6.2. A fájdalom megélése	61

6.3. A fájdalom enyhítése	63
6.3.1. Felkészülés a fájdalomra	
6.3.2. Nem gyógyszeres fájdalomcsillapító módszerek	
6.3.3. Gyógyszeres fájdalomcsillapítás	
Kéjgáz (nevetőgáz, dinitrogén-oxid)	
Kábító hatású fájdalomcsillapítók (ópiát-származékok)	
Epidurális érzéstelenítés (epidurális anesztézia, EDA)	
Az epidurális érzéstelenítés kedvezőtlen hatásai	
Jó választás-e az epidurális érzéstelenítés?	
Spinális érzéstelenítés (gerincvelői vagy lumbális anesztézia)	
A gát helyi érzéstelenítése	
7. Szülés és félelem	72
8. Gátmetszés, gátsérülés, gátvédelem	74
8.1. A gát sérülései	75
8.2. Mi a gátmetszés és milyen gyakran alkalmazzák?	76
8.3. Hasznos és szükséges szülészeti eljárás-e a gátmetszés?	77
8.4. Mitől véd meg a gátmetszés?	77
8.5. Mítoszok és cáfolatuk	79
8.6. A fentiek fényében felmerül a kérdés...	80
8.7. Megelőzhető-e a gát sérülése?	81
8.8. Gátvédelem	81
9. Az oxitocin	82
9.1. A természetes oxitocin szerepe a szülésnél	82
9.2. Az oxitocin szerepe az utódgondozásban	82
9.3. Az oxitocin generációkon átívelő hatása	83
9.4. A szintetikus oxitocin	84
10. A szülés testi és lelki hatásai	88
10.1. A szülés testi hatásai	89
10.2. A szülés lelki hatásai	91
11. A szülés élménye: szép szülés, traumatikus szülés	92
11.1. A szülés mint erőt adó élmény	93
11.2. A szülés mint traumatizáló esemény	95
<i>Szülészeti erőszak</i>	
12. A gyermekágyas időszak	99
12.1. Szoptatás	100
12.1.1. <i>Miért az anyatej?</i>	
12.1.2. <i>Mikor, mennyit, hogyan?</i>	
<i>A tejtermelés</i>	
<i>Igény szerinti szoptatás, kizárólagos szoptatás</i>	

<i>Cumi, cumisüveg, bimbóvédő</i>	
<i>Éhségjelek</i>	
<i>Helyes mellretétel, mellretapadás</i>	
<i>Súlymérés, vízzel itatás, teáztatás</i>	
<i>Szoptatás nyilvános helyen</i>	
12.1.3. <i>A leggyakrabban előforduló nehézségek</i>	
12.1.4. <i>Tápszeres táplálás, gyengéd cumisüveges etetés</i>	
12.1.5. <i>Kihez fordulhatunk kérdés, probléma esetén?</i>	
12.2. A baba tisztán tartása	108
12.3. Altatás	109
12.4. Hordozás	110
12.5. A baba „nevelése”	111

II. RÉSZ

NEM MINDEN NŐ TUD SZÜLNI? NEM MINDEN BABA TUD MEGSZÜLETNI? A VÁRANDÓSSÁG ÉS A SZÜLÉS SORÁN ESETLEG FELMERÜLŐ NEHÉZSÉGEK ÉS KEZELÉSÜK	115
---	-----

1. Egy kis statisztika: a születés körüli anyai halálozás és a csecsemőhalálozás	118
1.1. A születés körüli anyai halálozás	118
<i>Mennyi?</i>	
<i>Milyen okból?</i>	
1.2. A születés körüli csecsemőhalálozás	120
<i>Mennyi?</i>	
<i>Milyen okból?</i>	
2. Lehetséges problémák a várandósság és a szülés során	122
2.1. Vetélés, koraszülés	123
2.1.1. <i>Vetélés</i>	
<i>Vetélés vagy koraszülés?</i>	
<i>Természetes vetélés</i>	
2.1.2. <i>Koraszülés</i>	
2.2. Terminus-túllépés, túlhordás, a szülés megindítása	126
2.2.1. <i>A terminus, terminus-túllépés és túlhordás</i>	
2.2.2. <i>Veszélyes-e a túlhordás?</i>	
2.2.3. <i>Várakozás, szülésindítás vagy elektív császármetszés?</i>	
<i>Amit biztosan jobb elkerülni: a programozott szülés</i>	
<i>Ikerterhesség és túlhordás</i>	
2.2.4. <i>A szülés megindítása (szülésindukció)</i>	
<i>Természetes szülesmegindító praktikák</i>	
<i>Mesterséges szülésindítás</i>	
<i>A) A szülésindítás mibenléte és kizáró okai</i>	
<i>B) A szülésindítás kockázatai és lehetséges szövődményei</i>	
<i>C) A szülésindítás optimális időzítése</i>	
<i>D) Mit mond a WHO?</i>	

2.3. A méhlepény rendellenességei	144
2.4. Rövid, illetve nyakra tekeredett köldökzsinór, csomó a köldökzsinóron	145
2.5. Fekvési, beilleszkedési, forgási és tartási rendellenességek	147
2.5.1. <i>A magzat fekvése</i>	
<i>Medencevégű fekvés</i>	
<i>A magzat kívülről történő megfordítása</i>	
<i>A medencevégű magzat hüvelyi megszülésének kockázatai, lehetséges kimenetele</i>	
<i>Döntés a szülés módjáról</i>	
<i>Ferdefekvés</i>	
<i>Harántfekvés</i>	
2.5.2. <i>A koponya beilleszkedése</i>	
2.5.3. <i>A koponya forgása</i>	
2.5.4. <i>Tartási rendellenességek</i>	
2.6. Téraránytalanság	155
2.6.1. <i>A téraránytalanság felismerése</i>	
2.6.2. <i>A téraránytalanság lehetséges következményei</i>	
2.6.3. <i>A téraránytalanság kezelése</i>	
2.7. Fájásgyengeség, elégtelen tágulás	159
2.7.1. <i>A fájásgyengeség oka</i>	
2.7.2. <i>A fájásgyengeség kezelése</i>	
2.8. Lombikbéli, ikerterhesség	162
2.8.1. <i>Asszisztált reprodukció</i>	
2.8.2. <i>Ikerterhesség</i>	

III. RÉSZ

A CSÁSZÁRMETSZÉS 167

1. A császármetszés fogalma és rövid története 168

2. A császármetszés gyakorisága és optimális aránya. A császármetszés okai 169

2.1. A császármetszés gyakorisága 169

2.2. Mekkora az optimális császármetszési arány? 171

2.3. A császármetszés okai 172

 2.3.1. *Életveszély elhárítása, maradandó egészségkárosodás megelőzése*

 2.3.2. *Nem az egészséggel összefüggő körülmények, amelyek császármetszéshez vezethetnek*

 A) Kórházi környezet, felesleges beavatkozások, félelem, túlbiztosítás

Kórházban szülés

Aki kórházban van, az beteg

Felesleges beavatkozások

Félelem, túlbiztosítás, perfenyegetettség

 B) Siettetés

 C) Tervezhetőség, kényelem

 D) Kórházi menedzsment

- E) Pénz
 - Hálapénz
 - Társadalombiztosítási finanszírozás
 - Perköltség

3. Hogyan lehetne csökkenteni a szükségtelen császármetszések számát?	187
4. A császármetszés orvosi indikációi	190
4.1. A császármetszés profilaktikus javallatai	191
4.2. A császármetszés vitális javallatai	192
4.3. Néhány elgondolkodtató kérdés	194
4.3.1. <i>Elektív (programozott, tervezett) császármetszés</i>	
A) <i>Elektív császármetszés: vajúdással vagy anélkül?</i>	
B) <i>Egy sajnos korántsem utópisztikus felvetés</i>	
C) <i>Az elektív császármetszés időzítése</i>	
D) <i>Túlhordás ellen „programcsászár”?</i>	
4.3.2. <i>Kényelmi császármetszés, császármetszés a várandós nő kérésére</i>	
<i>De vajon miért is akarna valaki szülés helyett egy műtétet?</i>	
4.3.3. <i>„Kikényszerített” császármetszés</i>	
5. A császármetszés kivitelezése	206
5.1. A császármetszés feltétele	206
5.2. Előkészületek	206
5.3. A vágás	207
5.4. A metszés típusa	207
5.5. A baba világra segítése	208
5.6. Varrás	208
6. Mi történik a kórházban császármetszés után?	209
7. A császármetszés módja az átélt élmény szempontjából	211
7.1. „Hagyományos” császármetszés	212
7.2. Gyengéd császármetszés	212
7.3. Császármetszés természetes úton, „császárszülés”	213
7.4. „Self-assisted” császármetszés	213
8. A császármetszés előnye és hátrányai, testi és lelki hatásai	214
8.1. A várandós, illetve szülő nő tájékoztatása	214
8.2. A császármetszés testi hatásai	215
8.2.1. <i>Rövid távú kockázatok, esetleges szövődmények, következmények</i>	
<i>Egyéb szervek sérülése a műtét során</i>	
<i>Anyai halálozás</i>	
<i>Súlyos vérzés (utóvérzés)</i>	
<i>Trombózis (tüdőembólia, illetve mélyvénás trombózis)</i>	
<i>Fertőzések</i>	

	<i>Aneszteziológiai szövődmények</i>	
	<i>Hosszabb kórházi tartózkodás, hosszabb ideig tartó felépülés</i>	
8.2.2.	<i>Hosszú távú kockázatok, esetleges szövődmények, következmények</i>	
	<i>A műtéti heg</i>	
	<i>Hasfali sérv (ún. heg sérv) kialakulása</i>	
	<i>Összenövések</i>	
	<i>A műtét hatása a jövőbeni várandósságok kiviselésére</i>	
	<i>Méhen kívüli terhesség</i>	
	<i>A méhlepény rendellenességei: placenta accreta, increta, percreta;</i>	
	<i>placenta praevia; placenta abruptio</i>	
8.3.	<i>A császármetszés lelki hatásai</i>	221
	<i>A szülés élményének sérülése, elmaradása</i>	
	<i>Az újszülöttnel való korai együttlét lehetőségének elvesztése</i>	
	<i>A korai kötődés esetleges zavara</i>	
	<i>Csökkent önértékelés</i>	
	<i>Gyermekágyi depresszió, poszttraumás stressz zavar</i>	
	<i>A megértő környezet hiányából fakadó érzések</i>	
	<i>Csökkent gyermekvállalási kedv</i>	
	<i>A császármetszés pozitív, személyiséget építő, gazdagító hatása</i>	
8.4.	<i>A császármetszés gyermekre gyakorolt hatásai</i>	227
	<i>Méhen kívüli terhesség</i>	
	<i>A magzat halva születése</i>	
	<i>Koraszülés</i>	
	<i>A magzat, illetve újszülött sérülése a műtét során</i>	
	<i>Légzési problémák</i>	
	<i>Nehezebb alkalmazkodás az új élettérhez</i>	
	<i>Nehézségek az anyatejes táplálásban</i>	
	<i>Az újszülött eltérő kolonizációja</i>	
	<i>A szeparáció további hatásai</i>	
	<i>A császármetszés gyermekre gyakorolt hosszú távú hatásai</i>	
8.5.	<i>A rehabilitáció lehetőségei</i>	231
IV. RÉSZ		
EGYSZER CSÁSZÁR, MINDIG CSÁSZÁR?		
235		
1.	A szülés bábai, illetve orvosi modellje	237
1.1.	A szülés bábai modellje	238
1.2.	A szülés orvosi modellje	240
1.3.	A várandósgondozás és a szülésvezetés többféle modellje	242
1.4.	Melyik biztonságosabb és melyik segít jobb élményhez?	243
1.5.	Akkor mégis miért az orvosi modell az elterjedtebb?	244

2. Egyszer császár, mindig császár?	245
2.1. Az emberi kockázatérzékelés sajátosságai	246
2.2. A VBAC kockázatai	248
2.2.1. A hegszétválás	
2.2.2. A hegszétválás gyakorisága	
2.2.3. A hegszétválás lehetséges következményei	
2.2.4. A hegszétválás jelei	
Néma hegszétválás	
Akkor mégis honnan lehet tudni, ha baj van?	
2.2.5. Hegbetapintás	
2.2.6. A heg vastagsága	
2.2.7. A hegszétválás esélyét fokozó tényezők	
2.2.8. A hegszétválás esélyét csökkentő tényezők	
2.3. VBAC kontra elektív császármetszés	255
3. A konklúzió	257
V. RÉSZ	
VBAC, AVAGY HÜVELYI SZÜLÉS CSÁSZÁRMETSZÉS UTÁN	261
1. A VBAC valószínűsége	262
1.1. A VBAC sikerének statisztikai valószínűsége	262
1.2. A VBAC sikerességét befolyásoló körülmények	263
1.3. VBAC kalkulátor	267
2. A VBAC feltételei és ellenjavallatai	267
2.1. A VBAC feltételei általában	267
2.2. A VBAC abszolút kontraindikációi	268
2.3. A VBAC esettől függő feltételei, kontraindikációi	270
2.3.1. Az előző császármetszések száma	
2.3.2. Nagy baba	
2.3.3. A császármetszés és a tervezett VBAC között eltelt idő	
2.3.4. Terminus-túllépés	
2.3.5. A méhlepény állapota	
2.3.6. Terhességi cukorbetegség	
2.3.7. Ikerterhesség	
3. Felkészülés a VBAC-re – és általában a szülésre	272
3.1. Támogató környezet biztosítása	276
3.1.1. A gyermek apjának és a tágabb családnak a szerepe	
3.1.2. Az orvos és a kórház szerepe	
A) Ügyeletben szülni	
B) Megtagadhatja-e az orvos császármetszést követő hüvelyi szülés kísérését?	
C) Miért érdemes megfelelő orvost választani?	
A nem támogató orvos	

	290
<i>A látszólag támogató (hitegető) orvos</i>	
<i>Támogatják-e a támogató orvost?</i>	
<i>D) Tájékozódás az adott orvos gyakorlatáról</i>	
3.1.3. Szülésznő fogadása	
3.1.4. Dúla fogadása	
3.2. Honnan tájékozódhatunk?	290
<i>3.2.1. Tájékozódás az egyes kórházak gyakorlatáról</i>	
<i>3.2.2. A felkészülést segítő csoportok, foglalkozások, olvasmányok</i>	
<i>3.2.3. Integrált Jogvédelmi Szolgálat: Tájékoztató a szülésről</i>	
Protokollok	
a) <i>Mi az a protokoll?</i>	
<i>Országos protokollok és helyi protokollok</i>	
<i>Követi-e az irányelv az orvostudomány fejlődését?</i>	
<i>Eltérhet-e az orvos a protokolltól?</i>	
<i>Hol olvasható a protokollok szövege?</i>	
b) <i>Protokoll a szülésről, a császármetszésről, a VBAC-ről</i>	
c) <i>Milyen országos protokollok léteznek ma a szülészet területén?</i>	
d) <i>A családbarát alapelvekre épülő szülészeti és újszülött-ellátásról szóló protokoll</i>	
3.3. Tisztában lenni a szülés természetével, folyamataival	298
3.4. Tisztában lenni a jogainkkal	299
<i>3.4.1. Alkotmányos alapjogok</i>	
<i>3.4.2. Az emberi méltósághoz való jog</i>	
<i>3.4.3. Várandósgondozás igénybevétele, visszautasítása</i>	
<i>3.4.4. Szabad orvosválasztás, szabad kórházválasztás</i>	
<i>3.4.5. Intézetén kívüli szülés</i>	
<i>3.4.6. Az intézmény elhagyásának joga</i>	
<i>3.4.7. Ambuláns szülés</i>	
<i>3.4.8. Az egészségügyi dokumentáció megismerésének joga</i>	
<i>3.4.9. Az orvosi titoktartáshoz való jog</i>	
<i>3.4.10. A kapcsolattartás joga</i>	
<i>3.4.11. Saját tárgyak használata</i>	
<i>3.4.12. A tájékoztatáshoz való jog</i>	
<i>3.4.13. Az önrendelkezéshez való jog és a beavatkozások visszautasításának joga</i>	
<i>3.4.14. Hová fordulhatok panasz esetén?</i>	
3.5. Ki felelős az anya és gyermeke egészségéért?	314
3.6. Szülési terv	315
3.7. Testi és lelki felkészülés	321
<i>3.7.1. Testi felkészülés</i>	
<i>3.7.2. Lelki felkészülés</i>	
<i>A szülésélmény feldolgozása</i>	
<i>Legyen B terved!</i>	
<i>3.7.3. A magzat felkészítése a megszületésre</i>	

4. A szülés helyszínének megválasztása	325
Van jelentősége, hogy hol szülünk, születünk?	
4.1. Intézetén kívüli szülés, otthonszülés	327
4.2. Egy lehetséges megoldás: otthon vajúdni	338
4.2.1. Ez már az?	
4.2.2. Mikor induljunk a kórházba?	
4.2.3. Mire tudunk otthon vajúdva figyelni?	
a) Burokrepedés	
b) Evés, ivás a vajúdás alatt	
c) A testhelyzet szabad megválasztása	
d) A vajúdás elakadása, elhúzóódása, a vajúdó kimerülése	
e) Mikor kell mentőt hívni a szüléshez?	
f) Ha váratlanul otthon születne meg a baba	
4.3. Kórházban vajúdni és szülni	345
a) A szülés megindítása	
b) Megérkezés	
c) Előkészítés	
d) Beavatkozások	
Kézzel tágítás	
Hüvelyi vizsgálatok	
Fájáserősítés szintetikus oxitocinnal	
Burokrepesztés	
Fájdalomcsillapítás	
Gátmetszés, gátvédelem	
Hegbetapintás	
e) CTG-monitorozás	
f) Evés, ivás a vajúdás alatt	
g) A testhelyzet szabad megválasztása a kórházban	
5. A sikeres VBAC receptje – anyai tapasztalatok	356
6. A VBAC testi és lelki hatásai	361
6.1. A VBAC testi hatásai	361
6.2. A VBAC lelki hatásai	361
6.3. Legalább megpróbáltam! (Jobb ma egy TOLAC, mint holnap egy PCS)	363
VI. RÉSZ	
SZÜLÉSTÖRTÉNETEK	367
HÜVELYI SZÜLÉS	368
Barbara története – kórházi szülés	
Kata története – otthonszülés két kórházi szülés után	
Eszter története – otthonszülés	
Noémi története – kórházban befejezett otthonszülés	

CSÁSZÁRMETSZÉS	379
Ramóna története – sürgősségi császármetszés (felkavaró)	
Eszter története – sürgősségi császármetszés (felkavaró)	
Anikó története – programozott császármetszés	
TOLAC	384
Judit története – VBAC-próba császármetszéssel	
Csilla története – VBAC-próba császármetszéssel (felkavaró)	
HÜVELYI SZÜLÉS CSÁSZÁRMETSZÉS UTÁN	397
VBAC	
Bernadett története	
Anna története (felkavaró)	
Bíbor története	
Kamilla története	
A szerző története	
Anita története	
VBA2C (hüvelyi szülés két császármetszés után)	
Mia története	
VBA3C (hüvelyi szülés három császármetszés után)	
Ágnes története	
2VBAC (második hüvelyi szülés császármetszés után)	
Erika története	
A szerző története	
KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS	425
OLVASNIVALÓK, FELHASZNÁLT IRODALOM, TÁRGYMUTATÓ	427
1. Olvasnivalók, filmek	427
Könyvek	
<i>Magyar nyelven</i>	
<i>Angol nyelven</i>	
Internetes oldalak	
<i>Magyar nyelven</i>	
<i>Angol nyelven</i>	
Filmek	
<i>Magyar nyelven</i>	
<i>Angol nyelven</i>	
2. Forrásjegyzék	430
Könyvek	
Újságcikkek, tanulmányok	
Internetes közlések és egyéb források	
Egészségügyi szakmai irányelvek	

A WHO által kiadott dokumentumok
Jogszabályok

3. Tárgymutató 454

A LÉNYEG ÖSSZEFOGLALVA 459